

Od Mikuláše až po betlémskou hvězdu

Odkdy se slaví narození Krista?

Kořeny našeho křesťanského svátku sahají až do 4. Století. Na koncilu v Nice byl za den narození Krista stanoven 25. prosinec. Pojem „vánoce“ vznikl později a pochází z němčiny. Německé slovo Weihnachten si naši předkové počestili: první část vá - převzali beze změny a druhou počestili (weihen =zasvětit, nachten = stmívat se, Nacht = noc). Ortodoxní církve (východní) slaví den narození Ježíše 6. ledna, tedy na Tři krále. Od středověku si západní církve v tento den připomíná příchod tří svatých králů do Betléma. Víte, že hvězda, která jim ukázala cestu, prý podle nejnovějších výzkumů nebyla žádná kometa, ale konstelace planet Jupitera a Saturnu doprovázená mystickým světlem?

Zpívaly se vždycky koledy?

K oslavám zpívání patřilo odjakživa. I k těm pohanským, které se konaly kolem 21. prosince v době slunovratu. Když pak tyto svátky začaly postupně vytlačovat křesťanské Vánoce (i když mnohé z pohanských zvyklostí se dochovaly až dodneška), musela se církev zbavit starých zvyků. Proto začala prosazovat zpěv koled. Podle legendy byl autorem první koledy svatý František z Assisi, ten, který postavil i první jesličky. V Čechách se koledy rozšířily ve 13. století.

Jak staré jsou dárky?

Tradice obdarovávání je mnohem starší než křesťanské Vánoce. Dárky si dávali u příležitosti slunovratu již staří Keltové, Římané si zase dávali dárky k novému roku. V křesťanské tradici se obdarovávání ve vánoční době stalo výrazem lásky k bližnímu. Původně se ale dárky dávaly na svatého Mikuláše, 6. prosince. Ježíšek se poprvé objevil až v době reformace (17./18. století) v Německu, kde mu na jihu říkali Christkind a na protestantském severu zase Weinachtsmann. Dárky byly původně skromné, drobné sladkosti, ovoce nebo praktické věci denní potřeby.

Proč jíme kapra?

O Vánocích se ryba jedla jako postní jídlo. Ryby mají navíc v křesťanské symbolice významné místo. Připomínají Krista jako „rybáře lidí“ a upínají křesťany, že i oni jsou součástí úlovku Páně. V minulosti se ryba připravovala hlavně na sladko, a nemusel to být jenom kapr, ale třeba i lín nebo sumec.

Kdy se koná půlnoční mše?

Venku padá sníh a noční tmou se jde do kostela... V mnoha rodinách se půlnoční mše stala pevnou součástí vánočního svátku. Jde o mši, která má svůj původ v církevní hodině noční modlitby („Hora Matutina“) a oslavuje narození Ježíše Krista. V 18./19. Století se lidé na mši scházeli v kostele za rozřesku 25. prosince. Dnes se půlnoční mše koná o půlnoci na Štědrý den nebo v časných ranních hodinách 25. prosince.

Co patřilo na vánoční stůl?

Na dnešním štědrovečerním stole najdeme už jen zlomek toho, bez čeho si naši předkové vánoční večeři nedokázali představit. A co tedy nesmělo na stole chybět? Proti zlým silám se mezi talíře dával česnek. Aby bylo po celý rok dostatek jídla, pod talíře se nasypala hrst obilí. Polévka se nepodávala rybí, nýbrž hrachová. Luštěniny jako symbol hojnosti se podávaly hned v několika chodech. Důležitý byl také med, který měl zajistit, aby byl nadcházející rok „sladký“. V některých krajích se Vánoce neobešly bez Kuby, směsi krup, sušených hub a česneku. Ryby, které jsou dnes běžné, se jako součást svátečního vánočního jídelníčku začaly objevovat až v 18. století.

Kde stály první jesličky?

Podle jedné legendy to byl svatý František z Assisi, kdo v roce 1223 postavil v městě Greccio (Itálie) předchůdce dnešních jesliček. První zmínky o veřejných jesličkách pochází až z 16. století. Měly lidem přinést šťastnou novinu, že se narodil spasitel světa. Ale v době osvětenství v 17. a 18. Století byly v některých oblastech zakázány. Vrchnost v nich totiž viděla symbol pohanství. V důsledku toho si mnoho obyvatel začalo jesličky „tajně“ stavět doma. Když se pak v 19. století Vánoce postupně staly rodinnými svátky, byly už jesličky pod stromečkem dávno pevnou součástí vánočních oslav.

Proč se pouští lodičky z ořechů?

Věštění budoucnosti patří k těm vánočním zvykům, které mají kořeny ještě hluboko v pohanských dobách. Asi neznámější je pouštění lodiček. Lodičky ořechových skořápek se zapálenou svíčkou se pouštěly na vodu ve velké míse. Klidné pohupování na místě znamenalo, že se v životě člověka, kterému lodička patřila, nic dramatického nestane. Plavba po nádobě předpovídala, že se dotyčný vypraví z domu, u děvčat to mohlo znamenat i sňatek. Převržená lodička věštila smrt.

Odkud se vzal Mikuláš?

Víte, že svatý Mikuláš skutečně existoval? Byl to biskup a žil okolo roku 300 v turecké Myře. Pro svou víru trpěl a strávil i nějaký čas v žaláři. Jako světec byl velmi oblíbený. V 8. století dosáhl jeho uctívání vrcholu v Rusku, v 10. století se Mikulášův kult dostal do Německa, Francie a Anglie. A právě z Německa pochází zvyk s mikulášským obdarováním dětí. Tato tradice má zřejmě původ v klášterních hrách. V těch byla takzvaná „biskupská hra“, při ní jeden žák přebíral roli opata a „vládl“ nad klášterem a nad školou. Zprvu se konala 28. prosince, později byla přeložena na den sv. Mikuláše.

Kdy se objevily první adventní věnce?

Vánoce bez magického světla adventního věnce? To je něco nemyslitelného! Přitom tento obyčej není nijak starý. V roce 1839 ho zavedl hamburský vychovatel Johann Heinrich Wichern, který chtěl svým svěřencům zkrátit čekání na oslavu. Jak je to s vánočním stromečkem? Ten existuje mnohem déle. Stromy byly už odedávna symbolem života a ochrany před zlem. Nejdříve se domy zdobily jedlovými větvíčkami a až okolo roku 1800 přišel do módy celý stromek. Ale tehdy visel ze stropu špičkou dolů. Svíčky byly v té době vzácné, protože vosk byl drahý. Jako ozdoba sloužily dřevorezby a koule.

Proč dáváme do vánoční výzdoby jmelí?

Vysvětlení je hned dvojí. Pro Kelty a Slovany bylo jmelí posvátnou rostlinou, která hrála svou roli i při oslavě slunovratu. Podle křesťanské legendy bylo jmelí původně strom. Svatý Josef z něj vyřezal kolébku pro ježíška a ze dřeva jmelí byl pak vyřezán i kříž, na kterém byl Ježíš ukřižován. Jmelí pak seschlo v malé keříčky rostoucí na stromech.

Co znamená slůvko advent?

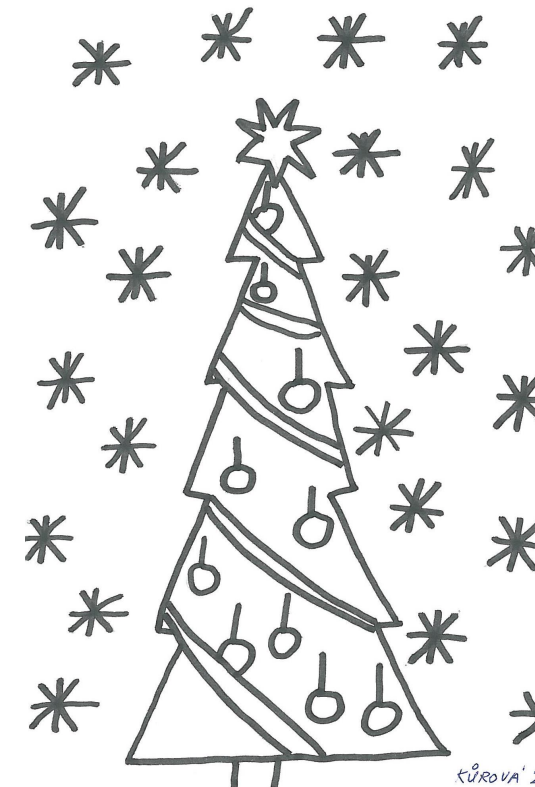
Advent je zkrácené slovo adventus, které znamená příchod. Advent trvá po čtyři týdny před Vánocemi. V tento čas by se měli lidé zklidnit, přemýšlet o životě, rozjímat a postit se. Během adventu byly původně zakázány všechny hluché zábavy, zpěv a tanec, takže ani dnešní předvánoční večírky by ve světle křesťanské tradice příliš neobstály. S obdobím adventu se pojí i řada zvláštních zvyků. Asi každý v dětství dostával mikulášskou nadílku a bál se čerta nebo chodil s rodiči řezat barborky. Ale jen málokde na vesnici ještě obchází Lucie. Některé z těchto tradic mají kořeny v dávných pohanských časech, později se ale spojily s křesťanskými svátky.

Sejděte se s přáteli

V minulosti zima lidi sblížovala. V období adventu se scházeli k draní peří, na táčky, kde si vyprávěli různé příběhy, a na ranní pobožnosti – roráty. Zkusme si i my udělat čas a sejít se s přáteli nebo třeba s příbuznými.

Školní zpravodaj Den světél 2023/2024

Základní škola a mateřská škola Brno, Kotlářská 4

čtvrtek 21. prosince 2023 15:30 – 17:30

Vánoční dílny – 15:30 až 17:00 – popis a jejich rozmístění

II. patro

<p>I.B Vonná sůl Barbora Klimešová + Barbora Polzerová</p>	<p>III.A Svíčky z včelího vosku Bronislava Rozbořilová + Ivana Juklová</p>		<p style="text-align: center;">↓</p>
<p>Zpívání koled (17:00 – 17:20) → Hudebna →</p>			
<p>IV.C Vánoční zápích Iva Rubešová Rybičková + Irena Rousová</p>	<p>II.A Ozdoba Jarmila Voščinárová + Marcela Komárková</p>	<p>IV.A Vánoční ozdoba Leona Pešková + Irena Haladová</p>	

I. patro

<p>II.C Vánoční spirála přání Kateřina Kökeny + Kateřina Hanáková</p>	<p>II.B Svíčka z vosku Dana Čermáková + Eva Brtníková</p>		<p style="text-align: center;">↑↓</p>
<p>Výstava prací školní družiny → Sborovna školy →</p>			
<p>V.B Čajovna Kamila Tachovská</p>	<p>V.A Vánoční stromeček Petra Hájková + Petra Karasová</p>		

Přízemí

<p>I.C Vánoční přání Eliška Nečasová + Alena Oprchalová</p>		<p>IV.B Andělek ozdoba Marie Pokorná + Dagmar Movsisjan</p>	<p>učebna Výtvarné výchovy + I.A →</p> <p style="text-align: center;">↑</p>
<p>I.A – Vánoční ozdoba → Zuzana Sekerková + Kateřina Jelínková →</p>			
<p>I.D ŠD – dlouhá Alžběta Ondráčková + Andrea Priedhorská</p>			<p>Vrátnice</p> <p style="text-align: center;">Vstup ↑↓</p>

Výtvarná výchova (učebna se nachází v bloku B – bude značeno od vstupu do školy) – **Vánoční přání – linoryt** – Kamila Příborská
Vánoční dílny jsou v místnostech, které nemají šedou výplň. Je u nich napsána stručná charakteristika příslušné vánoční dílny a jména pedagogických pracovníků školy, kteří dětem dílnu připravili.